

Doprovodit mladé z děčáků na cestě k dospělosti

Foto: Eva Krejčí / Na cestě do života

KURZY JSOU SLOŽENÉ ZE ČTYŘ TERAPEUTICKÝCH A TŘÍ POČÍTAČOVÝCH VÍKENDŮ.

„Haló, tady je Robert. Jiří, to jsi ty? Dneska jsem odešel z děčáku, já nevím co mám dělat.“

„Ahoj Roberte! A kde jsi?“

„Tady. U automatu.“

„Ale kde? V jakém městě?“

„Nevím. Co mám dělat?“

„Běž na úřad práce.“

„Ale kam?“

„Tam, kde máš trvalé bydliště?“

„Ale kde ho mám? Jak to mám zjistit?“

„Podívej se do občanky, tam to máš napsané.“

„V Uherském Hradišti.“

„Takže si sedni na vlak a jeď do Hradiště, tam se přihlaš na úřad práce.“

Rozhovor – pro většinu „normálních lidí“ nepochopitelný – není vymyšlený, ani ojedinělý. Zelená linka Na cestě do života, kterou vede salesián P. Jiří Křemeček, vyřizuje podobných hovorů celou řadu. Linka i stejnojmenné občanské sdružení slouží

mladým z dětských domovů, kteří opouštějí děčáky a stavějí se na vlastní nohy.

„Život a výchova v dětském domově je pro člověka, který vyšel z „normální“ rodiny těžko představitelná,“ říká Jiří Křemeček ve klubovně, kte-

rou provozují v pardubickém Salesiánském středisku mládeže. „Děti nežijí v rodině, ale ve výchovných skupinách, kde se střídají vychovatelé – tety a strejdivé. V posledních letech došlo ke zlepšení prostředí v domovech. Podle nových zákonů může být v jedné skupině maximálně 8 dětí. Každá skupina má mít v domově fyzicky oddě-

„Představa, že ti kteří odejdou z dětského domova založí šťastnou a spokojenou rodinu dle našich představ, je mylná, možná se to povede jednomu z deseti. Myslím si ale, že víc než polovina z nich žije šťastně podle svých měřítek. Ostatní skončí na ulici, na drogách, jsou zneužívaní...“

“

”

lený svůj byt, místnost s vlastními dveřmi, svoji kuchyňku. Podle mého názoru jsou to jen malé kroky k lepšímu, ale zásadní změny to nejsou. Přitom Česká republika je na prvním místě mezi Evropskými zeměmi v počtu dětí umístěných do ústavní péče v přepočtu na počet obyvatel – ve 140 dětských domovech žije přibližně 7000 dětí. To třeba na Ukrajině zákon zakazuje umístit děti mladší 10 let do dětského domova, musí do pěstounské péče. Náš systém náhradní rodinné péče není dobrý.

Mezi lidmi je zakořeněná představa, že v dětských domovech jsou děti za trest. A je to představa hodně rozšířená... Ale jsou to děti, které měly jenom smůlu, že se narodily na špatném místě ve špatném čase a samy se z toho nedostanou.

Přitom rodiče je ve většině případů mají rádi, mají o ně zájem, ale nejsou schopni se o ně postarat,“ dodává.

Do života

Dětské domovy postupně mladé lidi připravují na odchod do života „venku“. Tím, že děti nežijí v rodinném prostředí, nemají často vytvořeny základní dovednosti s prací doma: neumějí hospodařit s penězi, neumějí vařit, nejsou schopni navazovat trvalé vztahy atd. Situace ale není zaviněna přístupem zaměstnanců, na vině je systém a přístup zákonodárců.

Dalším velkým problémem je, že si neuvědomují vážnost situace ve

VÍKEND S POČÍTAČEM

kté se nacházejí. Myslí si, že jsou na život připraveni, že to dokáží, že jsou borci. „To je také jedna z prvních věcí, kterou se jim snažíme nabourat. Oblastí, ve kterých nejsou vyzráli, je velmi mnoho, takže je velmi těžké s tím něco dělat. Kdyby se jednalo o jednu nebo dvě, tak s tím lze poměrně snadno něco udělat, takhle je to velký problém,“ říká Jiří.

„Učíme je třeba odmítat, protože to málokdy umějí. Používáme videotrénink neboli si vyzkoušíme například situaci, kdy je někdo tlačí do nákupu drog, nahrajeme si to na kameru a pak vše společně rozebíráme, vyhodnocujeme a učíme je jak odmítnout.

Učíme je hospodařit, napsat si životopis, zažádat si o práci, intenzivně nacvičujeme pracovní pohovory, ty také děláme formou videotréninku. Tím, že je obsah kurzů rozložen do sedmi víkendů, tak máme na ně poměrně dost času. Jsou vděční za individuální rozhovory, ve kterých otvírají své životy, zranění. Zároveň potřebují vědět a zažít, že jim někdo naslouchá.“

Vyletět z hnízda

„Stejně jako chtějí z „normálně“ fungující rodiny odejít děti do světa, i mladí z děláku chtějí pryč, tlak odejít je u nich ale mnohem silnější. Prostředí dětského domova prostě není přirozené. A tak když dosáhnou vysněných osmnácti let, vyfasují svých

15 tisíc a v domnění, že vše zvládnou, zabouchnou za sebou dveře. Kroky nemají ale obvykle dobře promyšlené. Odejít by ani nemuseli, jak se obvykle veřejnost mylně domnívá. Pokud studují mohou zůstat v dětském domově až do 26 let. Odejdou-li nepřipravení a hned v 18 letech „rozjede se“ sociální sešup. První, co většinou udělají je, že hned skončí se školou, pak mají za povinnost navštívit úřady, zajistit si bydlení a práci. To ale většina z nich neumí, ani nevědí, kam mají zajít. Hned na startu samostatného života se dostanou do jakéhosi osidla, které je často přivede k bezdomovectví, k drogám, kriminalu či prostituci...“

Zdeněk a Monika

„Jednoho kluka, se kterým jsme byli čtyři nebo pět let v kontaktu, máme v současnosti v Hradci Králové v kriminále. Jeho osud je téměř učebnicový,“ vypráví Jiří.

„Když byl Zdeněk po opuštění dětského domova tady u nás, nebyl schopen soustavně pracovat nebo se něčemu věnovat. Jediné, co uměl, bylo mluvit, vymýšlet si a jíst. U nás v Pardubicích bydlel asi půl roku a toto období pro něj bylo hodně náročné – museli jsme na něj být dost tvrdí, aby se připravil na cestu do normálního života. Nedávno potkal nějakou partu, která vykrádala obchody. Samozřejmě, že do týdne ho měli a dostal rok basy. Dopadl ještě

Z VÍKENDOVÝCH KURZŮ

docela dobře, protože mu hrozily až tři roky. Takže teď za ním jezdíme do vězení v Hradci Králové. Pro Zdeňka je pardubické středisko „doma“. Jeho rodiče totiž změnili bydliště a novou adresu mu neoznámili. Proto se potlouká po azylových zařízeních, nádražích a podobně. Jsme jediní, koho má...“, říká Jiří.

„Další těžký úděl má jedna romská dívka – Monika –, se kterou jsme také pracovali. Odešla z děčáku se 70 tisíci na knížce. První, co udělala, bylo, že za uspořené peníze nakoupila všechno možné svým kamarádům. Chvilí bydlela u nás v Pardubicích, pak se přestěhovala do centra města, bydlela poblíž jednoho vykiřčeného domu a nakonec se rozhodla, že půjde do Prahy. Tam nějaký čas šlapala chodník, potom bydlela v bytě nějakého muže, který jí dál zneužíval a byl v podstatě jejím pasákem. Nakonec otěhotněla a prosila nás o pomoc. My jsme zaintervenovali a zajistili pro ni pobyt v azylovém zařízení. Odváželi jsme ji za velmi pohnutých okolností. Ve chvíli, kdy nebyl „ten její“ doma,

„Jedna z nejtěžších věcí při práci s dětmi z děčáků je zjistit, kde začít s nápravou.“

jsme přistavili auto, ona nasedla a ujížděli jsme pryč. V azylovém domě žije pod jiným jménem, aby si ji nemohli znovu najít. Ti, kteří ji zneužívali si pak zjistili moje číslo, telefonovali mi, vyhrožovali...

Monika je nyní s dítětem v kojeneckém ústavu, a protože to je výborné zařízení, prožívá hezké období svého života. Jenže je na takové úrovni, že se nebude schopna o dítě starat, pokud jí někdo nebude pomáhat, bude ho muset nechat v ústavu a myslím, že ho čeká podobný osud jako má ona sama. Hledáme teď místo, kde by mohla být, až odejde z ústavu.

Tady vidím velký dluh, který má naše společnost vůči těmto lidem. Zdá se mi, jakoby chyběla vůle k tomu, aby se do dětských domovů dostávalo co nejméně dětí. Protože i jejich potomky čeká často stejný úděl, jakým prošli jejich rodiče. Málčko například ví, že každý čtvrtý

bezdomovec u nás prošel dětským domovem a každý druhý člověk ve výkonu trestu také.

Mám osobní zkušenost s tím, že například na úřadech je spousta zkušených a dobrých lidí. Nejtěžší je, aby tam ale děčka vůbec došla. Ve chvíli, kdy se dostaví na úřad mají mnohem větší šanci, ale dovést je tam, naučit je, kam se mají obrátit, to je problém. Bohužel systém, který u nás funguje, si pro tato děčka neumí „dojit“, neumí je podchytit. Není tady návaznost služeb. Ve chvíli, kdy děčka odejdou z domova, systémová péče končí. Mají sice kurátory, ale ti za nimi v životě nepřijdou. Třeba v Anglii když odejdou děčka z děčáků, tak mají ještě několik let tzv. doprovodného pracovníka, který jim pomůže, udělá s nimi jakýsi individuální plán, může jim vypomoci i finančními prostředky.“

Doprovázení dětí

V rámci projektu Na cestě do života pořádají v Pardubicích pro děti z dětských domovů řadu jednorázových akcí a několik soustavných kurzů. ▶

V PARDUBICÍCH JAKO DOMA

Mezi jednorázové akce patří například Dny pro dětské domovy, kdy se v pardubickém středisku schází 60–80 dětí spolu s vychovateli. „Jak děti, tak vychovatelé se mohou na akci podrobně seznámit jak s naší činností, tak se zaměstnanci i s náplní víkendových kurzů, které tvoří podstatnou část naší práce. Na kurzech prožíváme s dětmi sedm víkendů během roku a pracujeme se skupinami 12–14 dětí. Loni jsme takto zorganizovali dva běhy kurzů, letos připravujeme tři,“ říká Jiří Křemeček.

„Kurz jsou složené ze čtyř terapeutických a tří počítačových víkendů. O děčka se stará stálý tým lidí, kteří na projektu pracují. Děčka poznávají sebe, učí se mluvit, učí se bojovat se životem, poznávat, co je špatné. Víkendový program je velmi intenzivní. Pilotní projekt kurzů jsme „rozjeli“ ve spolupráci s Dětským domovem ve Smolině a na dětech je vidět, že na sobě udělaly obrovský kus práce. Projevuje se to třeba v tom, že se s nimi dá lépe spolupracovat. O letošních prázdninách jsme s nimi byli třeba na chaloupce a tam se samy

„Děčka mají dobré srdce, ale jejich osud je skutečně zlý.“

nabízely, že budou pomáhat. To dříve nepřipadalo v úvahu.“

Tým

V rámci projektu je zaměstnáno asi patnáct lidí, ať už na celý nebo částečný pracovní úvazek a velký díl práce odvádí skupina asi deseti dobrovolníků. „Pro představu: organizujeme každý víkend během celého roku jednu až dvě akce,“ říká Jiří Křemeček.

Srdcem a centrem činnosti je pardubické středisko mládeže, ve kterém se s dětmi scházejí v upravené suterénní místnosti. Základním mottem činnosti je: „Jsme tady stále, můžete přijít kdykoliv“. V centru je otevřeno i během týdne a děti z dětských domovů mají příležitost zajít k nám. Přejeme si být jakýmsi místem pomoci pro dětské domovy v okolí, nyní po roce činnosti, ve východních Čechách, k nám již jezdí děčka z více než poloviny děcáků z pardubického a hradeckého kraje,“ říká Jiří.

„Neslibujeme jim, že za ně budeme něco řešit, ale zde je pevný bod, kam mohou po odchodu z děcáku přijít. Zde mů-

žou požádat o radu, pomoc, popovídat si nebo jen posedět. A věnují se jim lidé, které znají z kurzů, takže není čeho se bát a děčka z Moravy, která známe již sedm let, sem jezdí jako domů,“ dodává Jiří.

Blízko Donu Boskovi

„S mladými dospělými prožíváme často intenzivně jejich starosti a radosti. Teď mě třeba potěšilo, že se Monice narodilo miminko do hezkého prostředí. Myslím si, že Don Bosco má k těmto mladým lidem nějak blíž. Třeba když jsme na mši, tak mám pocit, že vnímají tolik věcí, které my – tradičně věříci – vůbec necítíme a nevímáme. Zdá se mi, že jsou schopni přijmout tajemství, možná i proto, že poprvé okoušejí to, že je má někdo – my – rád.“

Jednou večer, na kurzu mne oslovil jeden sedmnáctiletý hoch, takový naoko tvrdák: Jiří, pojď, pomodlíme se spolu. A to byla úžasná modlitba! Modlili jsme se vlastními slovy, on za

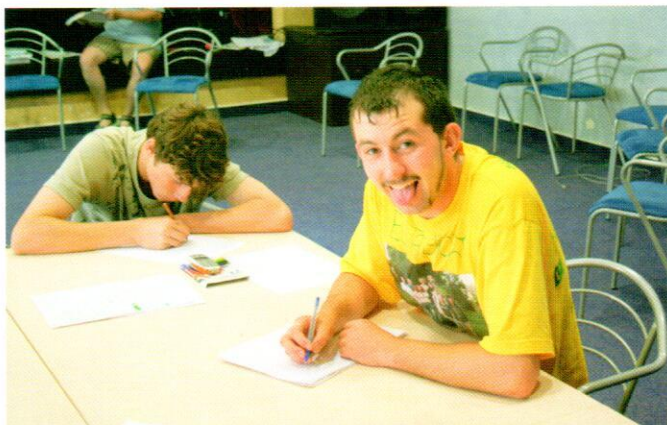
„DĚČKA POZNÁVÁJÍ SEBE, UČÍ SE MLUVIT, UČÍ SE BOJOVAT SE ŽIVOTEM, POZNÁVAT CO JE ŠPATNÉ.“

mě, já za něho, a byla to obrovská síla! Škoda jen, že to nelze popsat slovy.

Myslím, že cesta, po které jsme se vydali, je dobrá. Nemáme žádný problém s děckama o víře mluvit, nemají ho ani ona. Boha berou a zdá se mi, že jsou nastavena víru přijmout. Nemají předsudky a ve chvíli, kdy poznají někoho, kdo je má rád, u koho cítí jistotu, tak nemají problém přijmout věci, které jsou „za tím“. Neboli naplňují se základní předpoklady evangelizace – najít si cestu k člověku a pak k Bohu.

Myslím si, že Hospodin protlačuje při naší práci spoustu věcí, často kóukám co dokáže.

Jiří Kučera

„NESLIBUJEME JIM, ŽE ZA NĚ BUDEME NĚCO ŘEŠIT, ALE ZDE JE PEVNÝ BOD, KAM MOHOU PO ODCHODU Z DĚČÁKU PŘIJÍT.“

Minirozhovor

...se salesiánem P. Jiřím Křemečkem, ředitelem občanského sdružení Na cestě do života:

Jak jsi přišel na nápad s dlouhodobým doprovázením dětí z dětských domovů na cestě k dospělosti?

V Dolních Počernicích jsem chodil kolem děčáku, tam mě to chytlo a nepustilo. Beru jako svoje vlastní povolání. Salesián jako první povolání a pak práce pro děti z děčáků jako druhé povolání.

Odkdy pro děti z dětských domovů pracuješ?

Asi od roku 1995 jsme začali chodit do počernického dětského domova spolu s Indiánem (Lubomír Laža, pozn. redakce), Liborem Stamenovským a Janou Andrlou. Vlastně celých pět let, co jsem byl v pražském semináři jsem v počernickém dětském domově prožil téměř každou neděli.

Neláká tě vytvořit vlastní domov pro děti z děčáků?

Takhle jsem uvažoval na začátku. Pak nebyly možnosti, ale tato nemožnost mi otevřela jinou cestu, kterou si myslím, že můžeme pomoci děčkám víc. Ono je hezké postarat se o 6–10 dětí, ale ten problém je mnohem širší. Svou cestu vidíme v pomoci dětem, které odcházejí, připravovat je a pak

jim nabídnout pomoc. Když už mají tu smůlu, že jsou v domově, tak jim aspoň trochu pomáháme.

Co tě oslovuje při setkání s dětmi z dětských domovů?

Mnohokrát jsem si říkal, že můj větší přestupek je, když se na někoho škaredě podívám, než třeba když tato děcka provedou něco, za co se dostanou třeba do kriminálu. Jejich vina je při znalosti pozadí jejich života mnohem, mnohem menší.

Kromě dětí a jejich osudů mě oslovily i příklady spolupracovníků. Pomáhá nám tady například Tomáš, invalida, zlatý člověk, který nemá ledviny a práce pro děcka se stala jeho životem. Přitom on s námi jezdí normálně na akce, domluví si dialýzu poblíž místa, kde jsme, přes noc tam jede, podstoupí zákrok vyčištění krve. Jen pro představu: Z těla mu odeberou kolem šesti litrů tekutiny! Co to musí dělat třeba s jeho tlakem... obrovský člověk! Někdy si říkám, že kdybychom jako salesiáni měli takové nasazení...

Všichni, kdo tě znají vědí, že jsi velký ctitel Panny Marie. Pomáhá ti její přímmluva při práci?

Cítil jsem dávno, že bych se měl dětem z dětských domovů věnovat, ale nechtěl jsem to protlačovat za každou cenu. Říkal jsem si, jestli je to dílo Boží, tak si do Maria protlačí. Myslím si, že je to od začátku promodlené a celé dílo z modlitby vyrostlo. Sám jsem chodil do prostor, kde se s dětmi scházíme, asi rok a půl vždycky ráno meditovat, a přitom jsem také přemýšlel co pro mladé udělat. Hodně se za mě a děti modlí také moje maminka a tak má na zdar díla určitě svůj velký podíl.

Jak vnímají tvoje působení představení?

V současnosti se naše práce bere jako jedno z důležitých salesiánských děl u nás. Zpočátku jsem nesl odpovědnost hodně na vlastních bedrech. Zatím jsem na to byl jako salesián sám, od září mi pomáhá Martin Poláček. Vždycky jsem byl ale zcela přesvědčen o tom, že je to salesiánské poslání věnovat se těmto dětem, vždyť pomoc skutečně potřebují a jsou reálně ohrožené.

Zvládáš nával práce?

Stálo mě to hrozně moc sil, ty mi v posledních měsících úplně došly, ale je pravda, že teď už se dílo rozjelo...

